

Begrippen in de palliatieve en terminale zorg

Dit document biedt een overzicht van veelgebruikte termen binnen de palliatieve en terminale zorg. Het doel is om inzicht te geven in begrippen die vaak worden gebruikt door zorgverleners, zodat patiënten en naasten beter begrijpen wat er gebeurt in deze fase van het leven.

Als je vragen hebt over de begrippen, stel deze vooral aan de zorgverleners om je heen, het is belangrijk dat je elkaar goed begrijpt en deze termen zijn niet alledaags. De uitleg hieronder is vrij kort, online en in de literatuur is hier veel informatie over te vinden.

Kernbegrippen

Palliatieve zorg

Zorg gericht op kwaliteit van leven wanneer genezing niet meer mogelijk is. Deze zorg richt zich op lichamelijke, psychische, sociale en spirituele aspecten.

Terminale zorg

Zorg in de laatste fase van het leven, wanneer het overlijden nabij is. De nadruk ligt op comfort en begeleiding bij het afscheid.

Fasen

Palliatieve fase

De periode waarin genezing niet meer mogelijk is.

Terminale fase

De laatste weken of maanden van het leven.

Stervensfase

De laatste dagen of uren. In deze fase kunnen lichamelijke veranderingen optreden zoals verminderd bewustzijn en veranderde ademhaling.

Delier

Een acute toestand van verwardheid die vaak voorkomt in de laatste levensfase. Kenmerken zijn wisselend bewustzijn, hallucinaties en onrust. Het heeft een lichamelijke oorzaak.

Grenservaringen

Ervaringen zoals het zien van overleden dierbaren of het gevoel 'opgehaald' te worden. Deze ervaringen worden vaak als betekenisvol en troostend ervaren.

Medische begrippen

Palliatieve sedatie

Palliatieve sedatie is het opzettelijk verlagen van het bewustzijn in de laatste levensfase, met als doel het verlichten van ondraaglijk en onbehandelbaar lijden, bijvoorbeeld bij ernstige pijn, benauwdheid of angst.

Het wordt alleen toegepast wanneer andere behandelingen onvoldoende effect hebben en het overlijden naar verwachting binnen korte tijd zal plaatsvinden. De sedatie wordt zorgvuldig afgestemd en uitgevoerd door een arts, vaak in samenwerking met verpleegkundigen, en kan variëren van lichte sufheid tot diepe slaap. Het doel is niet om het leven te verkorten, maar om comfort te bieden in de laatste fase.

Euthanasie

Euthanasie is het op verzoek van de patiënt beëindigen van het leven door een arts, onder strikte wettelijke voorwaarden. In Nederland is dit alleen toegestaan wanneer sprake is van vrijwillig en weloverwogen verzoek, en van uitzichtloos en ondraaglijk lijden, waarbij geen redelijke andere oplossingen meer zijn. Het traject vraagt zorgvuldige afstemming, waarbij meerdere artsen betrokken zijn en de situatie uitgebreid wordt beoordeeld. Euthanasie is geen standaard onderdeel van palliatieve zorg, maar kan wel een rol spelen binnen deze fase.

Euthanasie bij psychisch lijden

Euthanasie bij psychisch lijden is in Nederland in uitzonderlijke gevallen mogelijk, wanneer iemand langdurig en ondraaglijk psychisch lijdt zonder uitzicht op verbetering. Het gaat hierbij om mensen bij wie intensieve behandelingen geen effect hebben gehad en voor wie geen redelijke alternatieven meer zijn. De beoordeling is complex en vraagt extra zorgvuldigheid, met betrokkenheid van meerdere deskundigen, waaronder psychiaters, en uitgebreide toetsing van de wilsbekwaamheid. In de praktijk worden slechts weinig verzoeken ingewilligd.

Hospicezorg

Hospicezorg is palliatieve zorg in een huiselijke omgeving voor mensen in de laatste levensfase, waarbij de nadruk ligt op comfort, rust en kwaliteit van leven. Verpleegkundigen, artsen en vrijwilligers bieden 24-uurs zorg met aandacht voor zowel lichamelijke klachten als emotionele en spirituele behoeften. Een hospice is gericht op een warme, persoonlijke sfeer, waar naasten welkom zijn en betrokken blijven. Een hospice komt vaak in beeld wanneer thuis sterven niet (meer) mogelijk is of de zorg te zwaar wordt, en biedt een plek voor rust en een passend afscheid.

Bronnen

World Health Organization. (2020). *Palliative care*.

<https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/palliative-care>

Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst. (2022). *Richtlijn palliatieve sedatie*.

<https://www.knmg.nl>

Regionale Toetsingscommissies Euthanasie. (z.d.). *Euthanasie in Nederland*.

<https://www.euthanasiecommissie.nl>

Rijksoverheid. (2023). *Wet toetsing levensbeëindiging op verzoek en hulp bij zelfdoding*.

<https://www.rijksoverheid.nl>